

Hybride koolzaad

L. Slijter, Drachtplantengroep Groningen

Omdat er al een paar jaar geruchten de ronde doen over slechte honingopbrengsten bij nieuwe koolzaad-rassen heb ik geprobeerd om gegevens over deze nieuwe rassen te verzamelen.

In Nederland is er weinig of niets over bekend, bij de 'Ambrosiushoeve' heeft men wel gegevens uit Duitsland en Engeland maar die zijn alweer verouderd, de ontwikkeling van nieuwe rassen gaat zo snel dat er eigenlijk elk jaar onderzoek plaats moet vinden om bij te blijven. Het enige instituut in Europa dat recentelijk (1996-1997) onderzoek heeft gedaan naar koolzaad is het instituut in Celle. Ik heb dhr. van Praagh een brief geschreven met de vraag of hij mij de onderzoeksresultaten zou willen toesturen, wat hij heeft gedaan. De uitkomst van de gegevens uit Celle en die van de 'Ambrosiushoeve' heeft mij verbaasd. Wat imkers al jarenlang beweren wordt door onderzoeken bewaarheid. Bijen geven door hun intensieve bestuiving een grotere opbrengst van de koolzaadgewassen. Oude koolzaadrassen bij ons beter bekend als enkelnurrassen met een laag erucazuurhalte en een hoog glucosinolaatgehalte in het zaad en dubbelnurrassen die zowel erucazuur-arm als glucosinolaat-arm zijn, geven bij intensieve bestuiving van bijen een meeropbrengst van 10%.

De nieuwe hybride koolzaadgewassen (minder fertiel tot wel 70%) en de steriele hybride mengsels hebben absoluut intensieve bestuiving door bijen nodig om tot een goede oogst te komen.

De steriele hybride mengsels zoals Synergy en Accent bestaan voor 20% uit fertiele planten voor de bestuiving (ras Falkon) en voor 80% uit mannelijk steriele planten die geen stuifmeel produceren. Deze twee rassen zijn absoluut afhankelijk van bestuiving door bijen zoals het onderzoek verricht in Celle ook heeft uitgewezen.

Uit onderzoek met kooiproeven bleek dat koolzaad dat bestoven werd door bijen per m² 70 gram zaad gaf, niet-bestoven koolzaad 15,5 gram zaad en dat koolzaad in het vrije veld 33 gram gaf. Bij het koolzaad in het vrije veld waren geen bijen geplaatst, of er wel bijen op hebben gevlogen is niet geconstateerd. Bij hetzelfde onderzoek in Celle constateerde men dat als bijen bij Synergy koolzaad staan, ze een gebrek aan stuifmeel krijgen en na een aantal dagen het koolzaad niet meer bevliegen maar andere stuifmeelgevende planten gaan zoeken. Ook constateerde men

een sterke teruggang van de volken die alleen maar op koolzaad vlogen, tevens bleek dat bijen die nectar haalden na verloop van tijd overschakelden op het halen van stuifmeel op andere planten om het tekort aan stuifmeel aan te vullen, bijvoorbeeld op robinia dat zich op ± 4 km van de standplaats bevond.

Dat Synergy minder nectar levert dan ander koolzaad kon uit het onderzoek in Celle niet geconstateerd worden, omdat de volken op het moment dat ze naar het koolzaad gingen nog in volle ontwikkeling waren en de volken de gehaalde nectar voor een groot deel zelf consumeerden, (omzetten in broed).

Tevens zegt dhr. van Praagh in zijn schrijven dat aangezien de toekomstige koolzaadsoorten met speciaal gemanipuleerde eigenschappen voor een deel ook geen stuifmeel produceren dit probleem (geen gezonde volken na een bezoek aan het koolzaad) in de toekomst nog groter wordt.

Verder zegt dhr. van Praagh dat imkers die bij deze hybride koolzaadsoorten staan een bestuivingsvergoeding zouden moeten kunnen vragen. Hier is ondergetekende het roerend mee eens. Maar, er zal dan eerst een duidelijke voorlichting aan de akkerbouw moeten plaatsvinden, landbouwers hebben er op dit moment geen weet van dat de nieuwe koolzaadrassen absoluut bestuiving nodig hebben. Ook bij de NLTO is hierover niets bekend, navraag bij het IKC leerde mij dat hier geen aandacht aan geschonken wordt omdat er doodeenvoudig geen vraag naar is en er dus ook geen onderzoek plaatsvindt door de 'Ambrosiushoeve'. Er is hier dan ook een schone taak weggelegd voor de subverenigingen en de kring, in samenwerking met de 'Ambrosiushoeve' en het IKC, om dit onder de aandacht van de landbouw te brengen. Als individuele imkers dit doen zal het mijn inziens alleen maar onbegrip en irritatie opwekken in landbouwkringen. Ik heb inmiddels met een journalist van 'Noord Oogst' gesproken om de publikatie van het instituut uit Celle gepubliceerd te krijgen, wat hij mij heeft toegezegd. Hieronder volgen enige koolzaadrassen zoals die op dit moment bij mij bekend zijn.

Dubbelnurrassen: Jetton, Apex, Virajet, Vivol, Falcon, Silvia, Bristol, Express, Envol.

Hybride rassen (minder fertiel): Joker, Pronto.

Steriele hybride mengsels: Accent, Synergy.